

2021 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΕΠΑ.Λ.

Σάββατο 17 Απριλίου 2021 | Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

1^η Δραστηριότητα

- A1.** Ο Ελύτης επισημαίνει στην ομιλία του ότι η εμπειρία ζωής του, τού δίδαξε πως μόνο όποιος δίνεται ολοκληρωτικά σε αυτό που κάνει, οι προσπάθειές του δε θα χαραμιστούν. Επίσης, αναφέρει πως για έναν ποιητή η λατρεία του για την πατρίδα αποδεικνύεται μέσα από την ολοκληρωτική του αφοσίωση και την ειλικρινή αγάπη του για τον κόσμο, αποβάλλοντας ταυτόχρονα κάθε διχαστικό στοιχείο.
- A2.**
- α)** Σωστό («Αλλά ένιωθα κάθε στιγμή ότι δεν εκπροσωπούσα το ταπεινό μου άτομο αλλά ολόκληρη τη χώρα μου.»)
  - β)** Σωστό («Πόσο είναι αλήθεια ότι το μεγαλείο και η ταπεινοσύνη πάνε μαζί, ταιριάζουν.»)
  - γ)** Λάθος («Όμως ο πνευματικός άνθρωπος βλέπει το σύνολο. Θέλω να πιστεύω πως ίσως κι ο ξενιτεμένος, το ίδιο.»)
  - δ)** Λάθος («Είναι οι πατεράδες μας κι οι παππούδες μας με το τουφέκι στο χέρι, αυτοί που λευτερώσανε την πατρίδα μας και πιο πίσω, πιο παλιά, όλοι μας οι πρόγονοι που κι αυτοί ένα μονάχα είχανε στο νου τους -όπως κι εμείς σήμερα- τον αγώνα για τη λευτεριά»)
  - ε)** Λάθος («Η γλώσσα δεν είναι μόνον ένα μέσον επικοινωνίας. Κουβαλάει κυρίως την ψυχή του λαού μας κι όλη του την ιστορία και όλη του την ευγένεια.»)

2^η Δραστηριότητα

- A3.** Ο τρόπος πειθούς είναι η επίκληση στο συναίσθημα και ως μέσα χρησιμοποιούνται συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις (και με εθνικό πρόσημο) («να κλείσω στην ψυχή μου», «ψυχή του ελληνικού λαού», «τα παιδιά μας») και προτρεπτική υποτακτική-προστακτική («Πρέπει να 'σαστε περήφανοι, να 'μαστε όλοι περήφανοι, εμείς και τα παιδιά μας για τη γλώσσα μας»). Στόχος η διέγερση συναισθημάτων και η προσέλκυση του ενδιαφέροντος του αναγνώστη.
- A4. α)** Το κειμενικό είδος είναι η ομιλία. Τα χαρακτηριστικά που το αποδεικνύουν είναι: i) η χρήση προσφώνησης/αποφώνησης («Αγαπητοί φίλοι, / Σας ευχαριστώ, εις το επανιδείν!»), ii) η αναφορά στον σκοπό και στο θέμα της ομιλίας του στον πρόλογο: «Περίμενα πρώτα να τελειώσουν οι επίσημες γιορτές που προβλέπει η «Εβδομάδα Νόμπελ» και ύστερα να 'ρθω σ' επαφή μαζί σας, να σας μιλήσω, να σας ακούσω. Το έκανα γιατί ήθελα να νιώθω ξένοιαστος και ξεκούραστος.» και τέλος, iii) η χρήση α' ενικού και πληθυντικού ρηματικού προσώπου κι η εξομολογητική διάθεση του κειμένου («Πάσχισα να κλείσω μέσα στην ψυχή μου, την ψυχή όλου του ελληνικού λαού... εμείς και τα παιδιά μας για τη γλώσσα μας.») (σωστή και η αναφορά στο β' πρόσωπο: «Πρέπει να 'σαστε περήφανοι»)
- A4. β)** Μεταφορικές εκφράσεις της πρώτης παραγράφου: «παλεύοντας με τη γλώσσα», «η πιο πλούσια γλώσσα του κόσμου». Προαιρετικά: η μεταφορική γλώσσα εμπλουτίζει τον λόγο, εστιάζεται έτσι το ενδιαφέρον στη μορφή του μηνύματος, το οποίο στολίζεται από τον ποιητή με καλλολογικά στοιχεία.
- A5. α) i)** Η παρένθεση περιλαμβάνει ένα επεξηγηματικό σχόλιο του συγγραφέα που έχει καθαρά διασαφητικό χαρακτήρα και θα μπορούσε εύκολα να παραλειφθεί.
- ii)** Η διπλή παύλα περικλείει ένα συμπληρωματικό αλλά ιδιαίτερος σημαντικό σχόλιο για τον συγγραφέα, καθώς αναφέρεται στη διαχρονική ανάγκη μας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα για ελευθερία.
- iii)** Η χρήση των εισαγωγικών γίνεται για να παρατεθούν αυτολεξεί τα λόγια του Γάλλου ποιητή Ρεμπώ προς επίρρωση της θέσης και του Ελύτη για τον ρόλο του ποιητή και την αξία του λόγου του.

A5. β) **έλαχε:** έτυχε, **μνήμη:** ανάμνηση, θύμηση, **προνόμιο:** πλεονέκτημα, προτέρημα.

3^η Δραστηριότητα

A6. Κειμενικό είδος: Άρθρο (δημοσίευση σε ιστότοπο).

Τίτλος: σύντομος και περιεκτικός.

Πρόλογος: επικαιρικός χαρακτήρας (200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821), πρώτη αναφορά στο ζητούμενο.

Λειτουργία της γλώσσας: κυρίως αναφορική.

Ύφος: σοβαρό, τυπικό, χρήση κυρίως του γ' προσώπου (ενικού ή πληθυντικού αριθμού).

Τίτλος: «Γλώσσα, ο θεματοφύλακας των κεκτημένων μας»

Πρόλογος: Διακόσια χρόνια μετά το ξέσπασμα της Επανάστασης η γλώσσα συνεχίζει να αποτελεί τον βασικό πυλώνα σύνδεσης του χθες με το σήμερα. Η γλώσσα μας δεν είναι απλώς μέσο επικοινωνίας, αλλά και όργανο καλλιέργειας της σκέψης, του ήθους και της αισθητικής του λαού μας. Στέκει φύλακας της ατομικής και συλλογικής ελευθερίας και δημοκρατίας.

Κύριο μέρος:

Ελευθερία

- Όπως και στα χρόνια της Επανάστασης έτσι και σήμερα η γλώσσα αποτελεί εργαλείο ελεύθερης σκέψης, ελεύθερου πνεύματος και αποτίναξης κάθε λογής περιορισμών που κρατούν δέσμιο τον άνθρωπο διαχρονικά.
- Αποτελεί μέσο ελεύθερης έκφρασης συναισθημάτων, ευνοεί την ψυχική επαφή και τη βαθύτερη επικοινωνία των ανθρώπων. Οι άνθρωποι μέσω της γλώσσας στο πέρασμα των αιώνων μιλούν, επικοινωνούν ελεύθερα και εκφράζουν τον χαρακτήρα τους.
- Η γλώσσα δίνει τη δυνατότητα αποδέσμευσης από ιδεοληψίες, στερεότυπα και προκαταλήψεις του παρελθόντος. Μας επιτρέπει να κοιτάμε μπροστά, να ατενίζουμε με αισιοδοξία το μέλλον χωρίς τον φόβο της δουλείας και της κατευθυνόμενης σκέψης που εγκλωβίζει την πρόοδο.

Δημοκρατία

- Η δημοκρατία γονιμοποιήθηκε διαμέσου της γλώσσας. Μέσω των λέξεων επετεύχθη το ιδανικότερο πολίτευμα που γέννησε η ανθρώπινη σκέψη. Στις κοινωνίες, όπου υπάρχει πλουραλισμός και πολυφωνία απόψεων, η διαφοροποίηση και η συναίνεση επιτυγχάνεται με τη γλώσσα. Οι άνθρωποι ανταλλάσσουν πολιτικές απόψεις, επιχειρηματολογούν, συμφωνούν ή διαφωνούν.
- Η γλώσσα διαφυλάσσει τη δημοκρατία μέσα από τον διάλογο. Ο ίσος λόγος των πολιτών (ισηγορία) είναι βασικό κεκτημένο των αγώνων για τη δημοκρατία. Ο δημοκρατικός άνθρωπος είναι μόνο εκείνος που σκέφτεται ελεύθερα και η γλώσσα είναι το εργαλείο αυτής της διεργασίας.
- Η βαθιά γνώση των λειτουργιών της γλώσσας αποκαλύπτει και προδίδει τις δημαγωγικές τακτικές και τη λαϊκίστικη ρητορεία. Μέσω της γλώσσας κυριαρχεί το δίκαιο και το αληθές, δηλαδή το δημοκρατικό.

Επίλογος: Επομένως, η γλώσσα είναι αξία ηθικοπνευματική, στοιχείο φυσιογνωμίας, τροφοδότης δημοκρατίας και ανεξαρτησίας, δείκτης συνέχειας και εξέλιξης. Άλλωστε, με την ίδια ελεύθερη γλώσσα που οραματίστηκαν οι αγωνιστές την απελευθέρωση του γένους, γράφτηκε και διαβάζεται σήμερα το άρθρο αυτό.

Β. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

1^η Δραστηριότητα

- B1.** Ο Βρεττάκος μέσα από τις παραστατικές και συμβολιστικές αναφορές στο φως, το ρυα(κά)κι και τους γαλάζιους διαδρόμους θέλει να αναδείξει την αξεπέραστη φύση της Ελλάδας, του ελληνικού ήλιου, των ανέμων νερών και του γαλάζιου ουρανού. Επίσης, στο ποίημα η γλώσσα αποκτά διαστάσεις άφθαρτου και θεϊκού εργαλείου, καθώς είναι η γλώσσα που μιλούν οι άγγελοι, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα και την αξεπέραστη μουσικότητά της.

2^η Δραστηριότητα

- B2.** Το ποίημα ανήκει στη μοντέρνα ποίηση. Ο στίχος είναι ελεύθερος και απουσιάζουν το μέτρο και η ομοιοκαταληξία («Όταν κάποτε φύγω/από τούτο το φως»). Επίσης, δεν υπάρχουν στροφές, οι στίχοι δεν έχουν καθορισμένο αριθμό συλλαβών («θα ελιχθώ προς τα πάνω όπως ένα ρυακάκι που μουρμουρίζει») και θυμίζουν πεζό λόγο. Τέλος, διακρίνουμε τόλμηρηότητα στον σχηματισμό παρομοιώσεων («όπως ένα ρυακάκι που μουρμουρίζει») και μεταφορών («Μιλάνε μεταξύ τους με μουσική»).
- B3.** i) «θα ελιχθώ προς τα πάνω/ όπως ένα ρυακάκι»: παρομοίωση
ii) «ρυακάκι που μουρμουρίζει»: προσωποποίηση
Καλό είναι οι μαθητές να συμπληρώσουν ένα γενικό σχόλιο: Με τα παραπάνω σχήματα λόγου ο ποιητής πετυχαίνει να γίνει ο λόγος του πιο εκφραστικός και παραστατικός, πιο ζωντανός, και έτσι να προσελκύσει περισσότερο την προσοχή μας, να τυπωθεί στην ψυχή μας πιο ζωηρά, πιο εντυπωσιακά. Εξωραίζεται και καλλωπίζεται η ποιητική του σύνθεση, όπως επιβάλλει εξάλλου η εξύμνηση της γλώσσας.
- B4.** Ο ποιητής χρησιμοποιεί α' ενικό πρόσωπο («φύγω», «θα ελιχθώ», «συναντήσω»), γιατί θέλει να προσδώσει στο ποίημά του προσωπικό και εξομολογητικό ύφος. Με τη χρήση του εκθέτει εναργέστερα και εντονότερα τις προσωπικές του απόψεις και σκέψεις για την αξία και τη μεγαλοσύνη της ελληνικής γλώσσας και γης ως προσωπικό βίωμα. Παράλληλα, προσδίδει αμεσότητα, ζωντάνια και ζωηρότητα στον λόγο και τον καθιστά πιο ενδιαφέροντα.

3^η Δραστηριότητα

B5. Η γλώσσα αποτελεί πυλώνα της ταυτότητας και του πολιτισμού μας. Διαμορφώνεται από τη συλλογική κουλτούρα και ταυτόχρονα από τα ατομικά ερεθίσματα του καθενός μας.

- Ο άνθρωπος γεννιέται εντός ενός συλλογικού πλαισίου, που του κληροδοτεί τη γλώσσα του, η ανάπτυξη της οποίας είναι η βάση της προσαρμογής του σε αυτό το πλαίσιο. Έτσι το άτομο χτίζει και αντιλαμβάνεται την αυτοεικόνα του, την ταυτότητά του μέσω της γλώσσας που μιλά και συνεννοείται.
- Η γλώσσα του καθενός αποτελεί άμεση αντανάκλαση της εθνικής του καταγωγής, της ιστορικής του προέλευσης, της κοινωνικής του πραγματικότητας. Μέσα από αυτήν υιοθετούμε και ενστερνιζόμαστε τις αρχές, τις αξίες, τους τρόπους, τα ήθη του τόπου και του πολιτισμού μέσα στον οποίο γεννιόμαστε και μεγαλώνουμε.
- Η γλώσσα εκφράζει και αντικατοπτρίζει για τον καθένα μας και άλλες εκφάνσεις του εαυτού μας, της ταυτότητάς μας, όπως αυτή εμπλουτίζεται σε όλα τα στάδια της ζωής μας. Η εκπαίδευση, η παιδεία, ο συναισθηματικός κόσμος, ο τρόπος σκέψης, οι επιθυμίες, οι φόβοι, οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα αποκαλύπτονται από τη χρήση του γλωσσικού εργαλείου.

Συνεπώς, δεν είναι υπερβολικό να αναφέρουμε πως η γλώσσα καθορίζει τον ίδιο μας τον εαυτό. Άλλωστε όπως έχει πει και ο «πολύς» Βιτγκενστάιν: «Η γλώσσα μου είναι ο κόσμος μου».